

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/182

Karar Sayısı : 2025/87

Karar Tarihi : 27/3/2025

R.G.Tarih-Sayı : 16/7/2025-32957

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 67. maddesiyle değiştirilen (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "...bir soruşturma veya..." ibaresinin Anayasa'nın 13., 38., 48. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni verilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 10. maddesinin 21/11/2024 tarihli ve 7533 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle değiştirilmesinden önceki ilgili kısmı şöyledir:

"Özel güvenlik görevlilerinde aranacak şartlar

Madde 10- Özel güvenlik görevlilerinde aşağıdaki şartlar aranır:

...

d) (Değişik: 2/1/2017 - KHK-680/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/67 md.) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

...

3) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmamak.

..."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 5/11/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Abdullah TEKBAŞ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Sınırlama Sorunu

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallardır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "...bir soruşturma veya..." ibaresinin iptalini talep etmiştir.

5. Bakılmakta olan davanın konusu davacı hakkında yürütülen bir suç soruşturması nedeniyle özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni verilmesi isteminin reddine yönelik işlemin iptali talebidir. İtiraz konusu kuralda yer alan "...bir..." ibaresi ise hem soruşturma hem de kovuşturmalar bakımından geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusunun gözetilerek kuralın esasına ilişkin incelemenin "...soruşturma veya..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

B. Anlam ve Kapsam

6. Özel güvenlik hizmetine ilişkin temel hususlar 5188 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 1. maddesinde, kamu güvenliğini tamamlayıcı nitelikteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemek amacıyla Kanun'un ihdas edildiği belirtilmiştir.

7. Kanun'un 3. maddesinde kişilerin silahlı personel tarafından korunması, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulması veya güvenlik hizmetinin şirketlere gördürülmesinin özel güvenlik komisyonunun kararı üzerine valinin iznine bağlı olduğu ifade edilmiştir. 11. madde uyarınca özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecek kişiler hakkında valilikçe güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmakta, soruşturma sonucu olumlu olanlara -14. maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmaları şartıyla- valilikçe çalışma izni verilmektedir.

8. 10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bulunmaması özel güvenlik görevlilerinde aranacak şartlar arasında sayılmıştır. Söz konusu bentte yer alan "...soruşturma veya..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Bu itibarla kural uyarınca anılan Kanun'un 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde

suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma bulunan kişiler özel güvenlik görevlisi olarak çalışamayacaktır.

9. Başvuru tarihinden sonra yürürlüğe giren 21/11/2024 tarihli ve 7533 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle kuralın da yer aldığı anılan bentte bulunan "...veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş..." ibaresi madde metninden çıkarılmış, bendin (2) numaralı alt bendine "...veya bu suçlardan hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmemiş olmak..." ibaresi eklenmiş, (3) numaralı alt bendinde yer alan "...Anayasal düzene..." ibaresi "Devletin güvenliğine, anayasal düzene..." şeklinde değiştirilmiş ve "...soruşturma veya..." ibaresi olan itiraz konusu kural madde metninden çıkarılmıştır.

C. İtirazın Gerekçesi

10. Başvuru kararında özetle; suçsuzluk karinesi gereğince kişinin suçlu olduğuna ilişkin kesin hüküm tesis edilinceye kadar masum sayılacağı, itiraz konusu kuralla belirli suçların işlendiği iddiasıyla haklarında soruşturma yürütülenlerin güvenlik görevlisi olamayacağının düzenlendiği, buna göre suç işlendiği şüphesiyle veya herhangi bir suç unsuru taşımayan durumlarda açılan soruşturmanın kişinin özel güvenlik görevlisi olmasına engel olacağı, bu durumun haklarında soruşturma yürütülenlerin suçlu sayılmalarına ve ölçsüz bir yaptırıma maruz kalmalarına neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 38., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir...*" denilmek suretiyle çalışma özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

12. Anayasa'nın 49. maddesinde de çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

13. 5188 sayılı Kanun'un 10. maddesinde özel güvenlik görevlilerinde bulunması gereken şartlar düzenlenmiş olup bu şartlardan birisi de kural uyarınca ilgili hakkında anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı devam etmekte olan bir soruşturmanın bulunmamasıdır. Buna göre anılan şartı taşımayan kişilere özel güvenlik görevlisi çalışma izninin verilmesi mümkün olmadığı gözetildiğinde kuralla çalışma hakkına yönelik bir sınırlama getirildiği anlaşılmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2024/65, K.2024/163, 24/9/2024, § 17).

14. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

15. Bu kapsamda çalışma hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

16. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

17. Kuralın da yer aldığı maddede hangi şartlarda hangi suçlara ilişkin olarak soruşturma bulunmasının özel güvenlik görevlisi olmaya engel olacağı açıkça belirtilmiştir. Kurala konu suçların 5237 sayılı Kanun'da düzenlendiği ve kuralda yer alan "...soruşturma..." ibaresinin 5271 sayılı Kanun'un 2. maddesinde tanımlandığı gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

18. Öte yandan Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde çalışma hakkı ve özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

19. Anayasa'nın 5. maddesine göre kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak devletin temel amaç ve görevlerindendir. Doğrudan devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında sunulan kamu hizmetlerinin doğru ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini temin etmek suretiyle kamu düzeninin gerçekleştirilmesinin kişilerin ve toplumun refah, huzur ve güvenliğini sağlamaya hizmet edeceği açıktır.

20. 5188 sayılı Kanun'un 23. maddesinde özel güvenlik görevlilerinin görevleriyle bağlantılı olarak suç işlemleri hâlinde veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı kamu görevlisi sayılacakları belirtilmiş, 22. maddesinde de bu kurumların ve kurum personelinin İçişleri Bakanlığı ve valiliklerin denetimi altında olduğu ifade edilmiştir. Anılan niteliklerinden dolayı özel güvenlik görevlisi olabilmek bakımından belirli şartların öngörülmesi doğaldır.

21. Özel güvenlik görevlilerine söz konusu Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde tanınan görev ve yetkiler gözönüne alındığında bu kişilerle ilgili olarak 10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan suçlardan soruşturma başlatılması sebebiyle çalışma izni verilmemesinin kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine olan güvenin korunması amacına yönelik olduğu, bu yönüyle kuralın meşru amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Ancak çalışma hakkının sınırlanabilmesi için belirtilen meşru amacın varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük ilkesine de uyulması gerekmektedir.

22. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

23. Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan suçların işlendiği iddiasıyla haklarında soruşturma başlatılan kişilere güvenlik görevlisi olma izni verilmemesinin kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine olan güvenin korunması amacına ulaşılması bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

24. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı uyarınca Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bir hakka sınırlama getirilebilmesi için öngörülen sınırlama olmaksızın sınırlama amacına ulaşamaması gerekir. Bir başka ifadeyle kuralla hedeflenen amaca ulaşmak için en hafif tedbirin öngörülmesi zorunlu olup aynı amaca daha hafif bir araçla ulaşılması mümkün ise daha ağır bir araç seçilmesi gereklilik ilkesi ile çelişir ve sınırlamayı ölçüsüz hâle getirir (AYM, E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, §§ 26, 27).

25. Özel güvenlik görevlilerinin haiz olduğu yetkiler ile toplumun mal ve can güvenliğinin sağlanmasındaki fonksiyonları gözetildiğinde bunların anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını işlememiş kişilerden olmasının beklenmesi makuldür. Ayrıca söz konusu suçları işledikleri henüz kesin hükme bağlanmasa bile haklarında bu suçlardan soruşturma veya kovuşturma başlatılan özel güvenlik görevlilerine ilişkin olarak birtakım tedbirlerin alınması da kamu güvenliğinin ve diğer bireylerin haklarının korunması bakımından gerekli görülebilir. Ne var ki henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyetin bulunmadığı bir dönemde alınacak tedbirlerin mahkûmiyetin kesinleşmesinden sonra alınacak tedbirler kadar ağır olmaması gerekir.

26. Bu bağlamda hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan, anılan suçlardan dolayı soruşturma açılan kişilere güvenlik görevlisi olma izni verilmemesinin oldukça ağır bir tedbir olduğu açıktır. Kuralla ulaşmak istenen amaca; ilgili makamlara karar vermek için soruşturma sonuna kadar bekleme yetkisi verilmesi, işlemin değişen şartlara göre belli aralıklarla gözden geçirilmesi veya bu hususlarda ilgili makamlara takdir yetkisi verilmesi gibi daha hafif bir tedbirle ulaşılmasının mümkün olmadığı söylenemez.

27. Bu itibarla kamu yararının sağlanması amacına daha hafif bir sınırlamayla ulaşılması mümkünken anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında soruşturma bulunan kişilere özel güvenlik görevlisi olma izni verilmemesini öngören kuralın çalışma hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2024/65, K.2024/163, 24/9/2024, §§ 28-30).

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muhterem İNCE ve Metin KIRATLI bu görüşe katılmamışlardır.

Kural, Anayasa'nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 38. maddesi yönünden incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 67. maddesiyle değiştirilen (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan;

A. "...bir soruşturma veya..." ibaresinin esasına ilişkin incelemenin anılan alt bentte yer alan "...soruşturma veya..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

Esas Sayısı : 2024/182

Karar Sayısı : 2025/87

B. “...soruşturma veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muhterem İNCE ile Metin KIRATLI’nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

27/3/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’un 10. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının 01/02/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun’un 67. maddesiyle değiştirilen (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan ‘...bir soruşturma veya’ ibaresi yönünden iptaline karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle bu görüşe katılmamaktayız.

2. Dava konusu kural, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından hakkında soruşturma başlatılan kişinin özel güvenlik görevlisi kartının iptal edilmesini öngörmektedir.

3. Çalışma hakkı en üst norm olarak Anayasada düzenlenmiş olup Anayasa'nın 48. maddesinde "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir", 49. maddesinde de "Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir" denilmek suretiyle herkesin çalışma hakkı ile özgürlüğüne sahip olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede çalışma hakkı, herhangi bir ayırım yapılmaksızın herkese tanınmış bir temel hak olup yaş, cinsiyet ve vatandaşlık ayırımı yapılmaksızın herkes çalışma hakkına sahiptir.

4. Çalışma özgürlüğü; kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korur. Çalışma özgürlüğü, ücretli olarak bağımlı çalışma hakkını olduğu kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içerir (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19/9/2019, § 14).

Çalışabilecek durumda olan herkese insan onuruna uygun bir yaşam sağlamak ve çalışma fırsatı sunmak da devletin görevidir. Uygulamada çalışma hakkının bir değer kazanabilmesi açısından işçilerin uygun bir işe yerleştirilmeleri, kurallara uygun çalışmaları halinde işlerini kolayca kaybetmelerinin önlenmesi şarttır.

5. Uyuşmazlık konusu Kural, 5188 sayılı Kanun'un 10. maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendinde sayılan suçlardan biriyle ilgili olarak soruşturma başlatılması hâlinde özel güvenlik görevlisi kimliğinin iptal edileceğini hüküm altına alarak çalışma hakkı ve özgürlüğüne yönelik bir sınırlama getirmektedir. Bu sınırlama yapılırken çalışma hakkı ile işverenin sözleşme özgürlüğü ölçülülük ilkesi gereğince dengelenmektedir. Temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

Ölçülülük ilkesi bir yorum ölçütü ve aynı zamanda genel bir hukuk ilkesidir. Ölçülülük ilkesi, elverişlilik, gereklilik ve oranlılık olmak üzere üç alt ilkeye ayrılmaktadır. Buna göre, ölçülülük ilkesi uyarınca, uygulanacak tedbir, ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli , istenen amaç açısından gerekli ve uygulanacak tedbirin sonucu olan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç, ölçüsüz bir oran içerisinde bulunmamalıdır.

6. Kuralla hangi suçlardan dolayı hakkında hangi işlemlerin yapılması hâlinde ilgilinin kimliğinin iptal edileceği hususunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

7. Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde özel güvenlik görevlilerinin yetkileri düzenlenmiş olup, bu çerçevede özel güvenlik görevlileri, koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini arama, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. ve 168. maddelerine göre yakalama, görev alanında haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama, yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi hâlinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme, genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma, zor kullanma, silah taşıma ve bulundurma gibi yetkilere sahiptir.

8. Kuralın, Kanun'un 7. ve 8. maddelerinde özel güvenlik görevlilerine tanınan görev ve yetkiler göz önüne alındığında kamu güvenliğinin, üçüncü kişilerin haklarının ve özel güvenlik görevlilerine olan güvenin korunması şeklinde meşru bir amacı bulunmaktadır. Bununla birlikte kuralın meşru amacı gerçekleştirmek bakımından elverişli olduğu da ortadadır.

9. Özel güvenlik görevlilerinin haiz olduğu yetkiler ve toplumun mal ve can güvenliğinin sağlanmasındaki fonksiyonları nazara alındığında, söz konusu kişiler hakkında gerek göreve başlangıç esnasında gerek görev süresi boyunca anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından soruşturma bulunmaması şartının aranması oldukça makuldür. Her ne kadar çoğunluk tarafından mahkûmiyet kararı bulunmayan evrede kimlik kartının iptal edilmesinin ağır bir tedbir olduğu ifade edilmiş ise de kimlik kartının iptaline sebep olan suçların niteliği gözetildiğinde, hakkında bu suçlardan soruşturma bulunan kişilerin göreve devam etmesinin telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurma ihtimalinin bulunduğu, söz konusu suçların görevin sağladığı yetkileri kötüye kullanılmasının zeminini oluşturabileceği açıktır.

10. Kural gereğince hakkında belirli suçlardan dolayı soruşturma bulunan kişilere idare tarafından özel güvenlik görevlisi olarak çalışma izni verilmeyecektir. Kişi hakkında belirli suçlardan soruşturma bulunması masumiyet karinesi kapsamında suç isnadının bulunduğunu göstermektedir. Söz konusu suç isnadı dolayısıyla soruşturma süresince özel güvenlik görevlisi olma izninin verilmemesi biçimindeki işlem ise medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili bir mesleğe girilmesine engel olunmasına ilişkin bir işlemdir. Bu işlem, cezalandırma veya caydırıcılıktan ziyade hakkında belirli suçları işlediğine dair yargı sürecine intikal etmiş şüphe bulunan kişilerin benzeri suçları işlemesini kolaylaştıracak yetkilerle donatılmasını engellemeye yönelik dolayısıyla devletin suç işlenmesini önlemek suretiyle kamu düzenini sağlama görevine ilişkindir. Bu işlemle ulaşılmak istenen amaç, bu amaçla sınırlama arasında makul dengenin bozulmamış olması, geçici süreli olması ve medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin olması hususları birlikte değerlendirildiğinde kuralın masumiyet karinesini ihlal edici nitelikte olduğu söylenemez.

Öte yandan, kimlik iptali işlemine karşı Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idari yargı yoluna başvurulması ve açık bir hukuka aykırılığın bulunduğu hâllerde yargı mercilerince yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesinin mümkün olduğu ve gerektiğinde özellikle soruşturma ve kovuşturmanın ilgili lehine sonuçlanması hâlinde- yeni bir idari işlem tesis edilmesini engeller bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır.

11. Çalışma hakkı, her ne olursa olsun mutlaka bir işe sahip olma anlamına gelmeyip, çalışma gücünde ve isteğinde bulunan herkesin çalışarak kendisine insanlık onuruna yaraşır bir gelir sağlayabilme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Bu hak, devletin her iş arayanın iş bulmasını kolaylaştırması, istemeden işsiz kalanlara yardım etmesi ve belli işleri yaratmak için gerekli önlemleri almasını da içermektedir. Özel güvenlik görevlisinin kimliği, kişiye verilen bir iş hakkı değil özel güvenlik görevlilerinin yetkilendirilmesini sağlayan bir belgedir. Örneğin şoför olarak çalışan işçinin ehliyetine el konulması halinde çalışma imkanı kalmaması sebebiyle 4857 sayılı İş Kanununun 25. maddesi III numaralı bendi uyarınca işveren tarafından işçinin sözleşmesi işçiyi işyerinde bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan zorlayıcı bir sebebin ortaya çıkması nedenine dayalı olarak haklı nedenle feshedilebilmektedir. Nasıl ki ehliyet bir şoförün çalışması için gerekli olan bir belge ise, özel güvenlik görevlilerinin kimlik belgesi de özel güvenlik görevlisinin bu işi yapabilmesi için temel şarttır. Özel güvenlik hizmetlerini yerine getirecek kişilerde bulunması gereken şartın ortadan kalkması kişinin o görevi yerine getirmek için gerekli belgenin iptal edilmesini gerektirmekte olup, çalışma özgürlüğünün ya da başka bir yerde çalışma hakkının elinden alınması söz konusu değildir. 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 11. maddesinde çalışma izninin şartları ve aranan şartları kaybetmenin sonuçları açıkça belirtilmiş olup, özel güvenlik görevlilerinin aranan şartlardan herhangi birini kaybetmesinin çalışma izninin iptali nedeni olduğu belirtilerek bu hükümle kişinin çalışma hakkı ihlal edilmemekte, kişi sadece özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaya devam edememektedir. Bununla birlikte Devletin kamu güvenliğini sağlama konusunda da yükümlülüğü olup, 5188 sayılı Kanun ile getirilen koşulların aranmasının sebebi bu yükümlüğe ilişkindir.

Esas Sayısı : 2024/182

Karar Sayısı : 2025/87

Kaldı ki; 5188 sayılı Kanunun 10. Maddesinin 1. fıkrasının (b) bendindeki ‘ Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.’ ve 14. Maddesinin 1. fıkrasındaki ‘Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; yenileme eğitimi altmış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir.’ hükümleri dikkate alındığında özel güvenlik görevlisi olmak için uzun süreli bir eğitim ve öğretimin (Lisans-Yüksek Lisans) gerekmediği, bu iş dışında başka işlerde de çalışma imkanının bulunduğu, dolayısıyla çalışma hakkının kısıtlanmasından bahsedilemeyeceği nazara alındığında kuralın gerekli ve ölçülü olduğu, dolayısıyla Anayasa’nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan nedenlerle, düzenlemenin iptali yönündeki çoğunluk kararına katılmamaktayız.

Üye

Muhterem İNCE

Üye

Metin KIRATLI